

Studieförbundens gemensamma överenskommelser 2023

Styrelsen för Studieförbunden i samverkan har fattat beslut om dessa överenskommelser 22-11-28.

I överenskommelserna finns de tio studieförbundens gemensamma tolkningar och rekommendationer av några av Folkbildningsrådet fastställda villkor.

Med gemensamma överenskommelser mellan studieförbunden vill vi medverka till gemensamma förhållningssätt och tolkningar för att ytterligare stärka kvaliteten och efterlevnaden av Folkbildningsrådets villkor.

Överenskommelserna är i överensstämmelse med Studieförbundens etiska förhållningssätt.

Innehåll

- Om studieförbunden och folkbildningsverksamhet
- Studieförbundens etiska förhållningssätt
- Studieförbundens gemensamma överenskommelse om anordnarskap
- Studieförbundens gemensamma överenskommelse om kulturprogram
- Studieförbundens gemensamma överenskommelse om grundläggande cirkelledarutbildning
- Studieförbundens gemensamma överenskommelse om tillgänglighetsbidraget

Om studieförbunden och folkbildningsverksamhet

I de tio studieförbunden möts en miljon individer varje år, som deltar i hundratusentals studiecirklar och kulturprogram. Tillsammans finns studieförbundens verksamhet i landets alla kommuner.

Alla studieförbund har olika profil och inriktning – men är idéburna, utan vinstintresse och förenas i synen på fri bildning. Alltid på individens villkor och alltid i en demokratisk gemenskap.

Studieförbunden är olika, men samverkar ofta. Varje enskilt studieförbund påverkar helheten. Därför är det viktigt att alla medverkar till att stärka tilliten och förtroendet för verksamheten och de samhällsvärden den skapar.

Den gemensamma överenskommelsen

Då tio studieförbund med olika profil, skiftande mål och målgrupper samt stor variation i sin verksamhet skall förhålla sig till Folkbildningsrådets villkor, uppstår ibland behov av att komma överens om en gemensam tolkning.

Med dessa gemensamma överenskommelser vill Studieförbunden i samverkan medverka till ett gemensamt förhållningssätt och gemensamma tolkningar som är lätta att hitta, förstå och följa.

Utifrån Folkbildningsrådets årliga villkorsdokument som presenteras varje höst, uppdateras Studieförbundens gemensamma överenskommelse och beslutas på nytt av Studieförbundens styrelse. Styrelsen består av de tio studieförbundens förbundschefer/rektorer. Överenskommelserna läggs upp på Studieförbundens hemsida och sprids till studieförbund och länsbildningsförbund i början av varje år.

Etikgruppens roll

Sedan 2002 har Studieförbunden i samverkan haft samverkansgrupper för etik- och kvalitetsfrågor där varje studieförbund är representerat. I dessa grupper, idag en grupp kallad Etikgruppen, diskuteras och tolkas regel- och villkorsfrågor som berör alla. Etikgruppens arbete kännetecknas av engagemang och frågor diskuteras med öppenhet och respekt för varandra. Etikgruppen utarbetar förslag på gemensamma tolkningar av villkor som gruppen tycker behöver förtydligas eller där det är angeläget med samsyn. Etikgruppens förslag presenteras för Studieförbundens styrelse, som beslutar om vad som ska gälla.

Vi vill göra rätt, men vad göra om något blir fel?

Att göra rätt från början skapar kvalitet och det blir mer effektivt. Om något blir fel, eller vid misstanke om att det kan bli fel, är det viktigt att agera snabbt och korrekt. En etisk överenskommelse mellan studieförbunden har slagit fast att frågor i första hand lyfts i de sammanhang de uppstår. Det gäller oavsett om det är i det egna studieförbundet eller i ett annat studieförbund.

Alla som verkar inom studieförbunden har ett ansvar för att hantera statsbidraget på ett korrekt sätt. Förutsättningar, villkor och överenskommelser förändras över tid och det går inte att "göra som det alltid har gjorts". Det ligger på var och ens ansvar att vara uppdaterade på nyheter och förändringar samt delta och vara aktiv i de samverkansgrupper som finns lokalt, regionalt och nationellt mellan studieförbunden.

Överenskommelserna ska underlätta och göra det lätt att göra rätt!

Studieförbundens etiska förhållningssätt

Studieförbundens etiska förhållningssätt gäller alla företrädare för studieförbunden. Varje studieförbund ska arbeta för att studieförbundens etiska förhållningssätt ska genomsyra verksamheten och bäras av alla företrädare. Förhållningssättet tillämpas i all folkbildningsverksamhet som bedrivs med samhällsstöd.

1. Vår verksamhet ska vara trovärdig

Studieförbundens roll som anordnare av folkbildningsverksamhet bygger på förtroende från allmänheten, bidragsgivarna, medlemsorganisationer och stiftare samt deltagarna i verksamheten. Våra företrädare ska trovärdigt och öppet kunna redogöra för verksamhetens innehåll, ekonomi och metoder för att bedriva god folkbildning.

2. Vi diskuterar öppet och sakligt

Vi diskuterar etiska frågor öppet och sakligt med andra studieförbundsrepresentanter och med respekt för varandra.

3. Vi tar snabbt itu med frågorna

Vi har hög beredskap för att ta itu med etiska frågor för att värna förtroendet för folkbildningen. Om verksamhet ifrågasätts, ska både den organisation som ifrågasätts och den som ifrågasätter argumentera utifrån sakliga grunder. Vid oegentligheter ska vi agera direkt, redovisa argument öppet och behandla frågorna utan dröjsmål. Vi ska använda våra granskningsverktyg för att snabbt kunna identifiera och åtgärda missförhållanden.

4. Vi tar upp frågor i det sammanhang där de uppstår

Utgångspunkten är tydlig, vi hanterar etiska frågor i det sammanhang och på den nivå där de uppstår. Om frågan i undantagsfall inte kan lösas på en nivå lyfts frågan till nästa ansvarsnivå inom studieförbunden. Inom varje organ för studieförbundens samarbete och inom varje studieförbund finns former för detta. I varje studieförbund finns ansvariga på nationell nivå som ytterst kan kopplas in i etiska frågor inom den egna organisationen eller i relation till ett annat studieförbund.

5. Vi ska följa överenskommelser och föreskrifter

Varje studieförbund ska följa gemensamma överenskommelser om vår verksamhet som träffas inom ramen för branschorganisationen Studieförbunden och följa föreskrifter som utfärdas av Folkbildningsrådet, riksdag och regering samt andra myndigheter och bidragsgivande instanser.

6. Vi respekterar valet av studieförbund

Studieförbunden erbjuder olika kompetens, profil och idémässig särart samt pedagogik och läresurser. Vår ambition är att inom denna ram nå nya deltagare och ny verksamhet – inte att ta över befintlig verksamhet från annat studieförbund. Vi respekterar deltagares, grupper, och organisationers val av studieförbund. Vi tar inte aktiv kontakt eller utformar lockande erbjudanden i syfte att uppnå ett byte av studieförbund. Studieförbunden ska inte erbjuda ekonomiska eller andra ersättningar som inte motsvaras av specifika kostnader som rör folkbildningsverksamheten.

Studieförbundet ska informera sig om en organisation redan har ett samarbete med eller är medlem i ett annat studieförbund. Varje deltagare,

grupp eller organisation är dock suverän att besluta om deltagande i eller samverkan med studieförbund.

När en samverkanspart går över från ett studieförbund till ett annat ska inblandade studieförbund ha kontakt med varandra.

Organisationer eller verksamheter följer inte med medarbetare vid en övergång mellan studieförbund såvida det inte rör sig om avveckling av verksamhet eller följer av en överenskommelse studieförbunden emellan.

Studieförbundens gemensamma överenskommelse om anordnarskap

Folkbildningsrådets villkor för anordnarskap i ”Statsbidrag till studieförbund – villkor och fördelning 2023”:

Statsbidraget ska användas till att anordna verksamhet som har den inriktning som anges i förordningen.

Ansvaret för anordnarskapet innebär att ett studieförbund ska säkerställa att varje arrangemang som anordnas med stöd av, eller rapporteras som underlag för, statsbidrag följer statsbidragsvillkoren. Anordnarskapet kan inte överlåtas till annan part.

Studieförbundet kan genomföra sin verksamhet i samarbete med medlemsorganisationer och samverkanspartner. Att studieförbunden stöder ledares och medlemmars kunskapsutveckling med folkbildningens metoder är en viktig del av studieförbundens profil och identitet. Men statsbidraget får inte användas till ett allmänt verksamhets- eller organisationsstöd som kan användas av föreningar och organisationer till att finansiera den egentliga verksamheten.

Ersättning till samverkansparten får endast utgå för kostnader direkt förknippade med folkbildningsverksamheten, och studieförbund får inte schablonmässigt förmedla ett bidrag till en samverkande organisation baserat på omfattningen av verksamheten.

Studieförbundet ska

- bedriva en verksamhet där det tydligt framgår vid utlysande och genomförande att studieförbundet är anordnare. Deltagare i folkbildningsverksamhet ska känna till vilket studieförbund som arrangerar verksamheten,
- säkerställa den pedagogiska kvaliteten i verksamheten,
- ansvara för planering, genomförande och uppföljning av folkbildningsverksamheten på arrangemangsnivå,
- ha regelbunden kontakt med varje ledare.

Studieförbundens gemensamma tolkningar och rekommendationer av anordnarskap:

Allmänt om anordnarskap

Det är viktigt att studieförbundet är tydligt i sin roll som anordnare. Studieförbundet kan inte överlämna ansvaret som anordnare till någon annan part utan ska ta fullt ansvar för den verksamhet som rapporteras som underlag för statsbidrag. Detta utesluter inte att samverkanspartner också tar ansvar för del av planering och genomförande.

-
- Studieförbundet ska i samarbetet tydligt skilja på vad som är statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet och vad som inte är det.
 - Deltagarna ska informeras om vilket studieförbund som anordnar verksamheten. I all information och marknadsföring ska det tydligt framgå att studieförbundet är anordnare. Uttryck som ”sponsras av” eller ”stöds av” ska inte användas.
 - Den pedagogiska kvaliteten ska säkerställas genom bland annat utbildade ledare, tillämpliga och relevanta arbets-/studieplaner, aktuellt studie- och arbetsmaterial samt löpande uppföljning och utvärdering. Varje studieförbund skall säkerställa att ledaren har den kompetens som krävs för uppdraget.
 - Studieförbundet skall aktivt delta i planeringen av all folkbildningsverksamhet för att kunna anordna den. Planeringen skall i efterhand kunna följas upp.
 - Registrering av ett arrangemang bör ske i anslutning till att det startar. Cirkelledaren skall uppmanas att rapportera närvaro i anslutning till sammankomsten.

Ett eller flera studieförbund

Studieförbunden respekterar deltagares och samverkansparters val av studieförbund och varje deltagare och samverkanspart är suverän i att besluta om deltagande i eller samverkan med studieförbund.

- När en grupp valt ett studieförbund att samverka med innebär det att gruppen inte genomför verksamhet med ett annat förbund.
- När en förening valt ett studieförbund att samverka med innebär det att föreningen inte genomför verksamhet hos andra studieförbund.
- Om en grupp eller förening ändå önskar byta studieförbund under ett och samma år ska det ske i en öppen dialog med alla parter representerade. Planerad och påbörjad verksamhet hos ett studieförbund kan inte flyttas med till ett annat studieförbund.
- Om samverkan ändå genomförs med flera studieförbund ska det ske i öppen dialog där alla inblandade studieförbund deltar.

Dokumentation vid samverkan med föreningar och andra samverkansparter

Vid omfattande verksamhet ska följande dokumentation finnas:

- För att säkerställa att föreningar och andra samverkansparter är demokratiskt uppbyggda bör följande dokumentation göras och finnas tillgänglig: ansvarig kontaktpersons kontaktuppgifter, föreningens organisationsnummer, adress till egen föreningslokal, senaste årsmötesprotokoll, styrelse, stadgar samt bankgiro kopplat till organisationsnummer.
- En rimlighetsbedömning av verksamhetens omfattning och innehåll.
- En bedömning och dokumentation av eventuell kostnadsersättning till samverkansparten.
- Dokumentation av annat stöd som studieförbundet ger till samver-

kanspartens folkbildningsverksamhet, t. ex lokaler, studiematerial, marknadsföring och fortbildning.

Oanmält besök vid omfattande verksamhet

Studieförbundet rekommenderas göra minst ett oanmält besök per år hos samverkanspartner med omfattande verksamhet, många deltagare och höga kostnader eller baserat på studieförbundets egen risk- och väsentlighetsanalys.

Lokaler

Lokalen för arrangemanget ska vara lämpad för planerad verksamhet och i förväg godkännas av anställd på studieförbundet.

Ekonomi och kostnadsersättning

Kostnadsersättning kan endast utgå för kostnader direkt relaterade till den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten.

- Ersättning för personliga levnadskostnader, det vill säga kostnader som kan kopplas direkt till privatekonomi, skall inte godkännas.
- Ersättning för hyra vid folkbildningsverksamhet i en privat bostad är ej tillåten.
- Ersättning för lokalhyra ska vara relaterad till folkbildningsverksamhetens omfattning och ändamål.
- Tillgång till kvitton, fakturaunderlag eller löneunderlag från samverkansparten, i de fall dessa kostnader bildar underlag för hela eller delar av kostnadsersättning, skall säkerställas. Samverkansparten skall på begäran kunna visa originalkvitton.

Jäv och intressekonflikt

Vid risk för jäv eller intressekonflikt mellan anställd, cirkelledare och samverkanspart ska alltid ansvarig chef eller annan part enligt delegation på studieförbundet granska samt godkänna samarbetet samt eventuella kostnadsersättningar, arvoden eller löner.

Studieförbundens gemensamma överenskommelse om kulturprogram

Folkbildningsrådets beskrivning av några av villkoren för kulturprogram i "Statsbidrag till studieförbund – villkor och fördelning 2023":

Ett kulturprogram skall ge kulturupplevelser genom föreläsning, sång/musik, dramatisk framställning, film/foto/bild, dans, utställning, litteratur, konst/konsthantverk eller tvärkulturell verksamhet

"Ett sammanhållet arrangemang som vänder sig till samma deltagare rapporteras som ett (1) kulturprogram även om det innehåller flera medverkande eller olika kulturformer.

"En utställning kan endast rapporteras en gång per plats den visas, oavsett visningstidens längd.

Ledare ska

- ha den kompetens som krävs för uppdraget
- vara godkänd av lokal studieförbundsavdelning
- närvara vid och ansvara för programmets genomförande samt dess rapportering.

Deltagarna ska

- fylla minst 13 år under verksamhetsåret

Kulturprogrammet ska

- framföras inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver medverkande och studieförbundets ledare
- ha sådan utformning att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke
- utannonseras i förväg
- pågå minst 30 minuter.

Studieförbundens gemensamma tolkningar och rekommendationer för kulturprogram:

Avgränsning av många och likadana kulturprogram

Vid anordnande av kulturprogram måste alltid, förutom kvalitet och innehåll, göras en rimlighetsbedömning av verksamhetens omfattning. Exempel på detta kan vara att utifrån storlek på samverkansparten, antal medlemmar samt samverkanspartens samlade folkbildningsverksamhet avgöra vad som kan vara rimlig volym av kulturprogram. Kulturprogram bör registreras i nära anslutning till genomförandet.

För att upprätthålla förtroendet för statsbidraget hos allmänheten och undvika att värdet på kulturprogrammen urholkas behöver vi bedöma hur många kulturprogram med samma innehåll som är rimligt för en avdelning att genomföra.

Överenskommelsen innebär en begränsning av antal kulturprogram med likartat innehåll, som kan rapporteras som underlag för statsbi-

drag. Begränsningen gäller samma samverkanspart och som genomförs i samma kommun.

- Studieförbundet får maximalt rapportera sextio (60) kulturprogram, med samma samverkanspart och kommun och med samma huvudsakliga innehåll under ett verksamhetsår, som underlag för statsbidrag. Om samverkansparten är en kommun eller region, ska adressen styra begränsningen. För digitala kulturprogram gäller begränsningen hela avdelningen/regionen med samma samverkanspart och samma huvudsakliga innehåll under samma verksamhetsår.

Exempel kan vara återkommande visningar av utställningar, musikuppträdanden och föreläsningar med samma innehåll eller tema.

Utställningar

- En utställning ska vara upplagd så att den kan engagera deltagarna i minst 30 minuter. För att samma utställning ska kunna rapporteras som ett nytt kulturprogram på samma plats krävs att det gått ett (1) år sedan utställningen invigdes.
- Studieförbundets representant ska närvara vid utställningens öppnande. Som deltagare räknas de som närvarar vid öppningen.
- En ny utställning betyder att utställningens innehåll är utbytt i sin helhet.
- En utställning kan inte visas enbart i förbigående via exempelvis skyltfönster, anslagstavla, korridor, genomfarter eller liknande. Flera personer (minst fem) skall kunna vistas på platsen samtidigt. Platsen skall vara tydligt markerad.

Ett eller flera kulturprogram

- Grunden är att på samma scen under en dag eller en kväll och för i stort sett samma publik/deltagare rapporteras endast ett kulturprogram som underlag för statsbidrag.
- Olika kulturprogram från samma scen under samma dag/kväll kan endast rapporteras om det är planerat och utannonserat som skilda kulturprogram i förväg.
- Det ska då vara minst 30 minuter mellan kulturprogrammen, vända sig till olika publik/deltagare samt ge tid för byte av såväl publik/deltagare som artister/medverkande på scen.
- Ett kulturprogram på en annan scen inom området kan rapporteras om samtliga villkor är uppfyllda.

Övrigt

- Information eller marknadsföring, vare sig om den egna verksamheten eller annat, är inte ett kulturprogram som kan bilda underlag för statsbidrag.
- Aktiviteter som mässor, öppet hus, festivaler, kulturdagar, stadsfester, marknader och liknande kan inte rapporteras som kulturprogram. Däremot kan kulturprogram som arrangeras under sådana event rapporteras.
- Kulturprogram i privata bostäder kan endast ske i särskilt motiverade undantagsfall. Exempel på undantag kan vara en ateljé i en privat bostad, en hantverkarens verkstad i bostaden, författarhem, prästgård och liknande.

Studieförbundens gemensamma överenskommelse om grundläggande cirkelledarutbildning

Folkbildningsrådets beskrivning av villkor för cirkelledare i ”Statsbidrag till studieförbund – villkor och fördelning 2023”:

Studieförbundet ska säkerställa att varje arrangemang har en ledare som godkänts av en lokal studieförbundsavdelning samt att ledaren har den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget.

Studieförbundet ska ge cirkelledarna för uppdraget relevant utbildning.

Studieförbundens gemensamma tolkningar och rekommendationer för cirkelledarutbildning::

Studieförbundens gemensamma syn på folkbildningspedagogik utgår från:

- Alla människors lika värde
- Alla människors rätt till demokratiskt lärande och delaktighet
- Erfarenhetsbaserat lärande med stort deltagarinflytande.

Utöver den gemensamma grunden har varje studieförbund sin särart och profil som utgår från varje studieförbunds värdegrund. En ledare förväntas känna till denna och förstå folkbildningspedagogiken.

Studieförbunden har gemensamt kommit överens om att grundläggande ledarutbildning ska innehålla följande delar:

- Kunskap om folkbildning i allmänhet och det egna studieförbundet i synnerhet
- Folkbildningspedagogik och ledarrollen inom folkbildning
- Kunskap, lärande och grupprocesser
- Studieförbundets arbete med utvärdering
- Korrekt närvarorapportering
- Kunskap om hur studieförbundet hanterar personuppgifter och följer gällande lagar kring dataskyddsförordningen

Studieförbundens gemensamma överenskommelse om tillgänglighetsbidraget

Folkbildningsrådets beskrivning av villkor för tillgänglighetsbidrag i ”Statsbidrag till studieförbund – villkor och fördelning 2023”:

Det är angeläget att folkbildningsverksamheten, så långt det är möjligt, är tillgänglig för alla oavsett eventuell funktionsnedsättning.

Bidraget består av en fast och en rörlig del.

Den rörliga delen fördelas på verksamhet med deltagare med funktionsnedsättning, som har fått pedagogiska insatser för enskild individ. Detta gäller i studiecirklar, annan folkbildning och kulturprogram. Det rörliga bidraget avser endast pedagogiskt stöd, till exempel anpassat studiematerial, teknisk pedagogisk utrustning eller andra pedagogiska resurser, för att möjliggöra för enskild deltagare med funktionsnedsättning att delta.

Den fasta delen ges till varje studieförbund, och avser kostnader som inte är direkt kopplade till enskilt arrangemang.

Fyra förutsättningar måste vara uppfyllda för att verksamheten ska kunna rapporteras med tillgänglighetsbidrag enligt nedan:

- Deltagaren eller ledaren har en funktionsnedsättning.
- Behov av extra tid, resurser eller anpassning av arrangemanget för deltagande.
- Studieförbundet genomför en förstärkt pedagogisk insats för att möjliggöra deltagande.
- Insatsen har inneburit en merkostnad för studieförbundet/ studieförbundsavdelningen.

Insatser som normalt görs i samband med arrangemang, till exempel marknadsföring, verksamhetsbesök, resor och löpande kontakt med ledare, är inte förstärkta pedagogiska insatser.

Uppföljning

Vid uppföljning ska studieförbundet kunna redovisa vilka pedagogiska merkostnader det enskilda arrangemanget medfört för att deltagare med funktionsnedsättning kunnat delta.

Studieförbundens gemensamma tolkningar och rekommendationer för vad som kan vara pedagogiska merkostnader

Extra tid och resurser

- Arvoderad ledares eller verksamhetsutvecklars mertid före och/eller efter arrangemanget för att möjliggöra för deltagaren att delta. Det skulle kunna vara extra tid för kontakt och dialog med deltagares anhöriga, gode män, förmyndare och boenden, eller andra kontakter som är nödvändiga för att möjliggöra deltagande.

- Anpassad studietakt. Verksamheten kan genomföras med fler sammankomster, längre sammankomster eller en kombination av kortare men fler sammankomster.
- Extra arvoderad ledare. Ger deltagaren möjlighet att ha extra ledarskurs för att tillgodogöra sig innehållet i verksamheten. Ledaren skulle kunna hjälpa till med till exempel antecknings- eller mentorstöd.
- Tolk, avser teckentolk, dövblindtolk, skrivtolk eller syntolk. I fall där enskild deltagare behöver tolk för att delta i verksamheten ligger ansvaret på offentlig sektor inom ramen för fritidstolkning.
- Omkostnader för cirkelledare utan lön eller arvode, dock ej resekostnader.
- Pedagogiska insatser för ledare med egna funktionsnedsättningar. Till exempel handledning, genomgång av studiematerial eller stöd i planering av sammankomster.

Anpassningar

- Pedagogisk merkostnad kan uppstå på grund av att storleken på gruppen anpassas för att enskilda deltagare ska kunna delta.
- Anpassning av studiematerial. Åtgärderna får inte vara av enklare slag eller av sådan art som en studieförbundsavdelning normalt gör, till exempel förstora text, laminera sånghäften eller välja material anpassat för gruppen.
- Teknisk utrustning som inte installeras fast i lokalen, till exempel textgenerator, datorprogram eller portabel hörselslinga.
- Hyra av anpassad lokal. I de fall då storleken på lokalen måste anpassas för att till exempel rymma assistenter eller andra som har till uppgift att stödja deltagaren.